

# ĐẶC ĐIỂM TÂM LÝ CỦA NHÓM PHẠM TỘI CƯỚP TÀI SẢN

ĐẶNG THỊ VÂN  
NGÔ QUANG LÂN  
Trường Đại học Luật Hà Nội  
NGUYỄN HUYỀN THƯƠNG  
Học viện Nông nghiệp Việt Nam

Nhận bài ngày 22/8/2026. Sửa chữa xong 22/9/2026. Duyệt đăng 10/10/2026.

## Abstract

*Groups that jointly commit robbery offenses fall within the category of crimes against property. Such groups are primarily composed of individuals without stable employment, with low educational attainment, limited legal awareness, and adverse personal histories, often including previous convictions or administrative violations. Some members also engage in harmful or addictive behaviors, particularly gambling, excessive gaming, and drug use, which may create financial pressures associated with offending. Members of these groups may display negative psychological traits such as greed, self-interest, aggression, delinquent tendencies, disregard for consequences and the law, and indifference toward the lives and health of others. Consequently, they may persist in committing offenses with recklessness and cruelty.*

**Keywords:** Co-offending groups, criminal behavior, criminal psychology, psychological characteristics, robbery.

## 1. Đặt vấn đề

Tội phạm luôn là chủ đề nóng, trọng điểm trong quản lý và kiểm soát xã hội, bởi chúng là những hành vi nguy hiểm cho xã hội, xâm phạm đến quyền và lợi ích hợp pháp của cá nhân, tổ chức. Đặc biệt còn có một loại hình tội phạm nguy hiểm hơn cả những cá nhân phạm tội, chính là những nhóm phạm tội. Trong giai đoạn hiện nay, cụm từ “băng đảng”, “băng nhóm”, “ổ nhóm”, “tổ chức tội phạm”,... đã không xa lạ với xã hội hiện đại, vì sự bùng nổ mất kiểm soát của những nhóm này, từ quy mô nhỏ tới lớn, từ tính chất ít nguy hiểm tới đặc biệt nguy hiểm. Vấn đề đặt ra cho các chủ thể tiến hành phòng ngừa nhóm phạm tội là phải có nhận thức đầy đủ về đặc điểm đặc trưng của từng nhóm phạm tội để từ đó có thể xây dựng và thực hiện chương trình hành động phòng ngừa tội phạm một cách khoa học, hiệu quả. Trong thực tế hiện nay, nhóm phạm tội cướp tài sản hoạt động rất phức tạp, đối tượng thực hiện ở các lứa tuổi khác nhau, hình thức ra nhập nhóm, phương thức, thủ đoạn, địa bàn lựa chọn để nhóm thực hiện hành vi phạm tội ngày một tinh vi, liêu lĩnh và chuyên nghiệp. Vì vậy, việc nghiên cứu đặc điểm tâm lý của nhóm phạm tội cướp tài sản không chỉ có ý nghĩa về mặt lý luận mà còn có giá trị thực tiễn trong công tác phòng ngừa, điều tra và quản lý, giáo dục nhóm người phạm tội này.

## 2. Nội dung nghiên cứu

### 2.1. Khái niệm và đặc điểm của nhóm phạm tội

#### 2.1.1. Khái niệm nhóm phạm tội

Có nhiều quan điểm khác nhau khi bàn về thuật ngữ “nhóm”. Có tác giả quan niệm “Nhóm là cộng đồng người hạn chế về kích cỡ, được phân tách từ một tổng thể theo dấu hiệu nào đó” (X.IU.Golovin, 2001). Ý kiến khác lại cho rằng “Nhóm là một tổ chức bao gồm những thành viên, được thành lập và tồn tại vì mục đích nào đó. Nhóm là một tập hợp những cá nhân có mối liên hệ với nhau và có chung những đặc tính ở mức độ nào đó” (Nguyễn Thơ Sinh, 2008). Song có thể tựu trung lại thuật ngữ “nhóm”

Email: vanspkt@gmail.com

là chỉ một tập hợp một số cá thể và cùng hành động vì mục tiêu chung. Nhóm được phân loại đa dạng dựa trên các tiêu chí khác nhau, bao gồm: nhóm chính thức và nhóm không chính thức; nhóm lớn và nhóm nhỏ; nhóm thực và nhóm giả định; nhóm hợp pháp và nhóm không hợp pháp,...

Căn cứ vào khái niệm nhóm và phân loại nhóm, khi bàn về nhóm phạm tội cũng có nhiều cách tiếp cận khác nhau. Có quan niệm cho rằng: Nhóm phạm tội là nhóm hình thành bất hợp pháp, giữa các thành viên có sự liên kết với nhau trong hoạt động phạm tội (Học viện Cảnh sát nhân dân, 2004). Cũng theo hướng tiếp cận này, tác giả Nguyễn Hữu Toàn và cộng sự (2018) đưa ra khái niệm: Nhóm phạm tội được hiểu là nhóm người hình thành bất hợp pháp, giữa các thành viên có sự liên kết hoạt động với nhau trong quá trình thực hiện tội phạm (Nguyễn Hữu Toàn và cộng sự, 2018). Một quan điểm khác được đưa ra là: Nhóm phạm tội là nhóm hình thành bất hợp pháp, có hành vi nguy hiểm cho xã hội, giữa các thành viên có sự liên kết, hành động với nhau trong hoạt động chống đối xã hội (Nguyễn Xuân Yêm và cộng sự, 2012).

Tác giả Chu Văn Đức và cộng sự (2025) với nhiều năm nghiên cứu và giảng dạy học phần Tâm lý học tội phạm cho sinh viên ngành Luật tại Trường Đại học Luật Hà Nội có cách tiếp cận khá cụ thể với các dấu hiệu nhận diện về nhóm phạm tội như sau: Là tập hợp người có sự liên kết, phối hợp với nhau; do một hoặc một số cá nhân thành lập, điều khiển một cách có kế hoạch; thực hiện hành vi phạm tội (tức hành vi nguy hiểm cho xã hội).

Qua các quan điểm khác nhau về nhóm phạm tội cho thấy trong nhóm phạm tội có sự liên kết, phối hợp của một số lượng người nhất định, cùng thực hiện mục đích chung, nhóm được hình thành bất hợp pháp. Chúng sẽ tiến hành nhiều hoạt động phạm tội nguy hiểm, gây hậu quả nghiêm trọng cho xã hội mà nếu chỉ một cá nhân không thể thực hiện được.

#### *2.1.2. Đặc điểm của nhóm phạm tội*

Khác với các loại nhóm khác trong xã hội, nhóm phạm tội là nhóm hình thành bất hợp pháp, không được pháp luật cho phép, tính chất của nó nguy hiểm cho xã hội, nhóm được hình thành vì mục đích phạm tội (Nguyễn Hữu Toàn và cộng sự, 2018). Nhóm phạm tội bao gồm các phần tử có tâm thế chống đối xã hội, tồn tại các đặc điểm tâm lý tiêu cực. Trong xã hội có những quy chuẩn khác nhau, định hướng hành vi của con người không đi ngược lại với lẽ phải, công bằng như chuẩn mực đạo đức, chuẩn mực pháp luật, phong tục tập quán,... Những chuẩn mực này có thể được thực hiện dựa trên việc bắt buộc thực hiện hoặc tự nguyện thực hiện nhưng có những phần tử mang tinh thần không làm theo những khuôn mẫu mà những chuẩn mực này đưa ra hoặc phá vỡ những chuẩn mực đó bằng hành vi của mình, đỉnh cao là thực hiện hành vi phạm tội. Những người có cùng một tâm thế đi ngược lại những giá trị chung của xã hội như vậy khi tập hợp lại và bắt tay nhau tạo nên một nhóm phạm tội nguy hiểm. Việc chống đối xã hội này thường xuất phát từ tâm lý tiêu cực, thậm chí là cực đoan như coi thường pháp luật, không tôn trọng đạo đức. Từ tâm lý đó được biểu hiện thành hành vi, đặc biệt là thực hiện hành vi nguy hiểm cho xã hội, trái với quy định của luật hình sự. Chẳng hạn nhóm thực hiện hành vi giết người, cướp tài sản của Dương-Tiến-Thoại trong vụ án thẩm sát 6 người tại Bình Phước (năm 2015), cả 3 bị cáo đều nhận thức được việc giết người, cướp tài sản là trái pháp luật nhưng đều có ý chí muốn thực hiện các hành vi đó.

Về thành viên nhóm phạm tội (số lượng, độ tuổi, giới tính, trình độ học vấn, thành phần gia đình,...) trong nhóm phạm tội cung cấp nhiều thông tin về nhóm như quy mô nhóm, tính chất của nhóm, tính chất nguy hiểm của hành vi do chúng gây ra.

Nhóm phạm tội hoạt động với mục đích và giá trị theo đuổi nhất định của nhóm. Phần nhiều nhóm phạm tội hướng đến là giá trị vật chất, tiền bạc, tài sản,...mặc dù cũng có nhóm hướng tới mục đích hay giá trị của nhóm về tôn giáo, về chính trị,... Điểm đặc biệt cần nhấn mạnh, ở những nhóm phạm tội ổn định, có tổ chức và có mục đích rõ ràng thường có tính chất nguy hiểm cho xã hội. Tác giả Gary P. Latham (2017) nêu quan điểm: trong trường hợp mục đích được xác định rõ ràng thì nó thúc đẩy hành vi mạnh hơn, làm tăng hiệu quả hành vi của mỗi thành viên cũng như cả nhóm.

Cơ cấu tổ chức của nhóm phạm tội cũng là một nét đáng trưng nổi bật, phản ánh quy mô, mức độ

phát triển của nhóm phạm tội; năng lực tổ chức của thủ lĩnh. Ở nhóm phạm tội đơn giản, có thể chưa có sự phân vai rõ ràng giữa các thành viên, thậm chí chưa có thủ lĩnh. Ở các nhóm phạm tội phức tạp, ổn định đã tồn tại trong thời gian dài thì cơ cấu tổ chức của nhóm thường được xác định rõ ràng, có sự phân hóa chuyên môn, xác định vai trò của thủ lĩnh và mỗi thành viên trong nhóm. Ở những nhóm có tổ chức cao thì cơ cấu tổ chức phân hóa nhiều tầng bậc, nhiều cấp, nhiều bộ phận với chức năng, nhiệm vụ cụ thể. Những nhóm này hoạt động đa dạng, tinh vi và rất khó bị triệt phá hoàn toàn. Đơn cử như băng nhóm “Năm Cam và đồng bọn” tập hợp rất nhiều thành phần phạm tội (cán bộ công chức nhà nước và cơ quan bảo vệ pháp luật, đảng viên biến chất), hoạt động theo kiểu xã hội đen, thực hiện các hành vi phạm tội như giết người, cố ý gây thương tích, đưa và nhận hối lộ, đánh bạc, tổ chức đánh bạc, che giấu tội phạm, tổ chức đưa người khác trốn đi nước ngoài,... với mục tiêu chung là lợi nhuận, có phân chia thứ bậc, đứng đầu là Trương Văn Cam, các thành viên liên kết với nhau, thực hiện các hành vi trái với quy định của pháp luật.

Trong nhóm phạm tội, mức độ gắn kết các thành viên trong nhóm thể hiện sức mạnh của sự cộng hưởng, cấu kết tâm lý của các thành viên khi thực hiện hành vi phạm tội. Mức độ gắn kết của nhóm là một chỉ số quan trọng cho thấy mức độ thống nhất, mức độ phát triển ổn định, lâu dài của nhóm. Sự ảnh hưởng chi phối của thủ lĩnh đến các thành viên cũng như giữa các thành viên với nhau. Mức độ gắn kết phụ thuộc vào thời gian tồn tại, đặc điểm tương đồng của thành viên trong nhóm, kết quả hoạt động của nhóm, vai trò của thủ lĩnh, phân chia lợi ích,...

Trong nhóm phạm tội, sự điều hành, chi phối hoạt động của nhóm là thủ lĩnh. Thủ lĩnh nhóm phạm tội thường là đối tượng được các thành viên trong nhóm suy tôn, thừa nhận (Học viện Cảnh sát nhân dân, 2004). Là nhân vật quan trọng, quyết định phương hướng hoạt động, ra các nguyên tắc của nhóm, tổ chức điều khiển và giao nhiệm vụ cho các thành viên trong nhóm, phân chia lợi ích nhóm. Đặc biệt, đối với những nhóm phạm tội phức tạp, thủ lĩnh nhóm thường là cá nhân có tầm nhìn rộng, có kinh nghiệm, có mối quan hệ, có thế mạnh về tài chính,... nên có sự ảnh hưởng lớn tới nhóm, ám thị đến từng thành viên trong nhóm. Trong quan hệ thủ lĩnh và đàn em thường là áp đặt, dùng mọi thủ đoạn để ràng buộc thành viên hoặc loại bỏ thậm chí trừ khử thành viên trên cơ sở lợi ích của cá nhân thủ lĩnh. Bên cạnh đó, nhóm phạm tội còn có một số nét đặc trưng khác như sự lan nhiễm tâm lý chống đối các chuẩn mực xã hội, thường có những đặc điểm tâm lý tiêu cực trong nhân cách, ám thị tâm lý giữa các thành viên trong nhóm. Tác giả Hoàng Thị Bích Ngọc (2012) còn chỉ ra rằng nhóm tội phạm là nhóm hình thành bất hợp pháp và các thành viên có quan điểm, tâm thế, thói quen, hành vi chống đối xã hội.

## **2.2. Đặc điểm tâm lý của nhóm phạm tội cướp tài sản**

Trên cơ sở nghiên cứu các đặc điểm của nhóm phạm tội dưới góc độ tâm lý học, căn cứ vào các nhóm phạm tội cướp tài sản xảy ra trong thực tế, tác giả bài viết nêu minh họa một số nhóm phạm tội cướp tài sản điển hình, minh họa cho nhóm phạm tội cướp tài sản có tính chất đơn giản, tạm thời và nhóm có tính chất ổn định, phức tạp để bước đầu đưa ra những đặc điểm tâm lý nổi bật, đáng trưng ở nhóm phạm tội này.

Ngày 11/12/2022, theo thông tin từ Công an tỉnh Đồng Nai, lực lượng Công an đã triệt phá, bắt giữ một nhóm gồm 11 đối tượng, do Nguyễn Văn Thi (sinh năm 1997, ngụ Khóm 5, phường Tân Xuyên, thành phố Cà Mau, tỉnh Cà Mau) và Hoàng Văn Tuấn (sinh năm 1993, ngụ Làng Gà, xã Ia Riêng, huyện Đức Cơ, tỉnh Gia Lai) cầm đầu cướp tài sản chuyên nghiệp, với thủ đoạn táo tợn, liêu lĩnh, gây hoang mang trong quần chúng nhân dân. Lực lượng Công an đã thu giữ 1 khẩu súng kiểu Rulo ổ quay bên trong có 5 đạn đầu chì, 2 mã tấu, 1 rựa, 6 dụng cụ dùng để phá khóa xe, cùng nhiều vật chứng, giấy tờ và tài sản là xe mô tô, điện thoại di động do các đối tượng phạm tội mà có (Nguyễn Văn Việt, 2022). Đây là minh họa cho nhóm phạm tội cướp tài sản có tính chất tạm thời, đơn giản (minh họa I).

Với nhóm phạm tội cướp tài sản có tính chất ổn định, phức tạp, có tổ chức không thể không đề cập đến “băng cướp 1.000 lượng vàng” do Tướng cướp Lê Anh Kiệt cầm đầu (minh họa II). Sau hơn 10 năm gây án với thủ đoạn táo tợn gây khiếp đảm cho hàng trăm chủ tiệm vàng tại Thành phố Hồ Chí Minh và các tỉnh lân cận, vào tháng 10/2011, khi đang lên kế hoạch dùng súng cướp tiệm vàng thì băng cướp đã bị lực lượng chức năng tóm gọn (N.Thành Dũng, 2013).

Thứ nhất, có thể khẳng định nhóm phạm tội cướp tài sản cũng như các nhóm phạm tội khác là nhóm được hình thành bất hợp pháp, không chính thức, hoạt động một cách bí mật, thực hiện hành vi nguy hiểm cho xã hội, xâm phạm đến quyền và lợi ích của cá nhân hoặc tổ chức, gây rối trật tự an ninh, xã hội.

Thứ hai, cơ cấu nhóm phạm tội cướp tài sản có quy mô nhỏ (3-5 thành viên, nhiều cũng chỉ 8-12 thành viên) phản ánh tính chất nổi bật của nhóm này. Trong băng nhóm minh họa I có 11 thành viên, băng nhóm II có 8 thành viên. Người đứng đầu băng cướp Lê Anh Kiệt khai tại cơ quan điều tra: trong quá trình gây án, y rất hạn chế thu nạp “anh em mới”, chỉ “trọng dụng” những người cũ vì ý thức được rằng càng có nhiều tay chân thì càng khó quản, hành tung sẽ dễ bị bại lộ,... (Nguyễn Văn Việt, 2022). Các thành phần trong nhóm chủ yếu không nghề nghiệp, trình độ học vấn thấp, nhận thức về pháp luật hạn chế; nhân thân xấu (thường có tiền án, tiền sự) có nhiều thói quen tiêu cực như chơi nô đùa, cờ bạc, cá độ bóng đá, nghiện trò chơi điện tử, nghiện ma túy, lười lao động, ham chơi,... Minh họa ở băng cướp do Lê Anh Kiệt cầm đầu gồm 8 tên nhưng sau còn 5 tên (03 thành viên đã bị chết do sốc ma túy, nhiễm HIV/AIDS). Lê Anh Kiệt trước khi cầm đầu băng cướp này đã từng bị Tòa án nhân dân Tối cao tuyên án 6 năm tù về tội giết người vào năm 1995 hoặc ở minh họa I, sau khi gây án (2 vụ cướp tài sản trót lọt), các đối tượng nhanh chóng tẩu tán, bán tài sản lấy tiền tiêu xài, tụ tập ăn nhậu và tổ chức sử dụng trái phép chất ma túy.

Thứ ba, đặc trưng của nhóm phạm tội cướp tài sản là sự liều lĩnh, côn đồ, hung hăng, bất chấp mọi thủ đoạn kể cả thực hiện hành vi cố ý gây thương tích hoặc đâm chém thậm chí giết nạn nhân để đạt được mục đích của chúng. Mục đích chủ yếu của nhóm phạm tội này xâm phạm tài sản sở hữu (vàng bạc, xe máy, điện thoại, túi xách, tiền, dây chuyền bằng vàng,...), những vật chất, tài sản có giá trị để thoả mãn cho nhu cầu và hành vi tiêu cực của chúng.

Ở minh họa I, phương thức thủ đoạn hoạt động của nhóm đối tượng là điều khiển xe mô tô dạo quanh các khu vực, đoạn đường vắng, khi phát hiện người đi đường sơ hở chúng sẽ bám theo, khi thời cơ thuận lợi thì chúng ép xe, dùng súng, dao uy hiếp để cướp tài sản. Với nhóm phạm tội minh họa II, người cầm đầu khai báo tại Tòa: “Với mục tiêu chính là chiếm đoạt vàng và phải chiếm cho bằng được, bị cáo chủ trương phải dùng súng. Bị cáo thừa nhận bị cáo có dã tâm cướp vàng nhưng không chủ đích hại người. Bị cáo không có chủ đích giết bất kỳ ai nhưng nếu có người cản trở, gây khó khăn thì bị cáo sẽ thực hiện việc nổ súng”.

Thứ năm, sự gắn kết của các thành viên trong nhóm phạm tội cướp tài sản rất cao, đặc biệt ở nhóm phạm tội hoạt động có tổ chức, ổn định, trong đó vai trò của thủ lĩnh thể hiện rõ nét. Thủ lĩnh là những kẻ có đầu óc, dạn dày kinh nghiệm, mưu mô, xảo quyệt, hiểu rõ nghiệp vụ của lực lượng chức năng, hiểu rõ tâm lý của bị hại,... Trên cơ sở đó lên kế hoạch, sử dụng phương thức phạm tội, đối tượng gây án, thời gian, không gian, địa bàn một cách “hoàn hảo” vì vậy chúng mới gây án hàng loạt, trong thời gian dài mới bị phát hiện và xử lý. Ở minh họa II, kẻ cầm đầu Lê Anh Kiệt quá ranh mãnh trong từng đường đi nước bước, từ thủ thuật gây án, cách thức chia vàng, phương cách hủy chứng cứ... đến chiêu thức ẩn thân siêu hạng, hiểu rõ tâm lý bị hại, tại Tòa, y khai báo: “Xong mỗi phi vụ, bị cáo chỉ đạo anh em phải ngủ đông dài hơi vì rút kinh nghiệm của nhiều anh em trước đó vì quá ham ăn, liên tục gây án và gây án trong cùng một địa bàn rất dễ bị lộ hành tung. Ở phi vụ cuối cùng (tháng 7/2005), phải đến 5 năm sau bị cáo mới cho phép anh em “đánh quả” (10/2011) vì phần do hết tiền tiêu xài, phần vì nhận thấy khi ấy Bộ Công an dàn quân điều tra ráo riết quá, nếu manh động chắc chắn sẽ bị tóm ngay” (Nguyễn Văn Việt, 2022).

Về lý do nhóm cướp này hoạt động ở nhiều địa bàn, nhiều tỉnh thành (Tây Ninh: 3 vụ, TP Hồ Chí Minh: 3 vụ, Long An: 1 vụ, Vĩnh Long: 1 vụ), Lê Anh Kiệt khai nhằm mục đích đánh lừa Cơ quan điều tra: “Nếu chỉ tập trung tại một khu vực nhất định, công an sẽ khoanh vùng lần ra đầu mối ngay. Nên bị cáo chủ trương phải đánh trên địa bàn rộng để họ tưởng có nhiều băng nhóm. Bị cáo cũng chỉ đạo anh em ăn được hàng rồi phải đem kho (nấu chảy) và mang đi nơi khác bán nhưng chỉ bán khi nào cần thiết và nhất nhất không được phô trương bởi công an họ tinh lắm, thấy đĩa nào đang nghèo khổ bỗng dưng giàu lên nhanh chóng, ăn chơi thả giàn họ sẽ đưa vào tầm ngắm ngay”.

Trong một diễn biến khác tại Tòa, khi đề cập đến lý do vì sao bị cáo không tổ chức cướp tại các tiệm vàng mà chờ khi các nạn nhân về gần nhà hay sắp bước vô nhà mới cướp, Lê Anh Kiệt cho hay: “Ở tiệm vàng quá làm sao mà cướp được. Bị cáo chọn cướp lúc bị hại trên đường về hay về gần nhà bởi khi đó tâm lý ai cũng vậy, theo thói quen họ nghĩ về đến gần nhà là an toàn rồi nên hay lơ hênh, để lộ sơ hở và đó là lúc dễ ra tay nhất”.

Thứ sáu, các phẩm chất tâm lý tiêu cực của các thành viên ở nhóm phạm tội cướp tài sản phần nhiều thể hiện rõ nét như tính tham lam, tư lợi, côn đồ, lưu manh, ý thức coi thường pháp luật, xem nhẹ tính mạng, sức khỏe của người khác, nhiều vụ cướp nạn nhân van xin nhưng chúng vẫn ra tay giết hại dã man.

Thứ bảy, nhóm phạm tội cướp tài sản có thể là nhóm phạm tội đơn giản, có tính chất manh động nhất thời, nhu cầu cần tiền cấp bách, số lượng tham gia chỉ có vài thành viên. Tuy nhiên, trong thực tế xuất hiện nhiều nhóm phạm tội cướp tài sản là nhóm phạm tội phức tạp biểu hiện sự cấu kết cao, hình thành từ 3-5 thành viên trở lên với mục đích chuyên đi cướp, có thể xem như “nghề” của đối tượng này để thỏa mãn nhu cầu tiền bạc thì bao giờ cũng thể hiện tính chủ mưu rõ nét, quyết tâm thực hiện tội phạm đến cùng. Do đó chúng thường rất manh động, hung hãn, sẵn sàng sử dụng vũ lực ngay tức khắc, với cường độ cao để đè bẹp mọi sự kháng cự của nạn nhân nhằm chiếm đoạt được tài sản và tẩu thoát (Đào Trung Hiếu, 2019).

Thứ tám, tính chất nguy hiểm của nhóm phạm tội này thể hiện ở chỗ các đối tượng có thể gây án liên tục, đặc biệt là trên các tuyến giao thông, tại các khu vui chơi, giải trí, nơi công cộng (Mộng Tuyền, 2021), các tiệm vàng bạc, đá quý, tạp hóa... Phương tiện, công cụ gây án chủ yếu là xe máy, dao, súng, bình xịt hơi cay, mã tấu, roi điện, vũ khí tự chế... đặc biệt chúng thực hiện hành vi ngang nhiên giữa ban ngày, nơi đông người. Điều này phản ánh thái độ bất chấp pháp luật, coi thường tính mạng, sức khỏe của người khác miễn là chúng thực hiện được mục đích phạm tội.

Trên cơ sở nghiên cứu thực tiễn cho thấy, trong giai đoạn hiện nay, nhóm phạm tội cướp tài sản qua cách tiếp cận tâm lý học thường là nhóm tạm thời, đơn giản, khó trở thành nhóm có tổ chức, ổn định. Mặt khác, qua số liệu thống kê tội phạm những năm gần đây có xu hướng giảm các vụ, số người phạm tội, trong đó tội cướp tài sản theo thống kê năm 2022 giảm 14,9% (Nhật Nam, 2022) do công tác phòng chống tội phạm ngày càng hiệu quả hơn. Tuy nhiên, số lượng nhóm/băng cướp tài sản hình thành nhiều, đối tượng tham gia thuộc nhóm người dưới 18 tuổi (bỏ học, nghiện game, ma túy,...) và những người trưởng thành (thất nghiệp, xa đọa các tệ nạn: cờ bạc, nghiện ma túy,...). Nhiều đối tượng thực hiện hành vi phạm tội rất tàn ác. Họ không đe dọa dùng vũ lực ngay tức khắc với nạn nhân mà chủ động dùng vũ lực tấn công, xâm phạm đến tính mạng, sức khỏe của nạn nhân rồi mới chiếm đoạt tài sản của họ. Bên cạnh đó, nhóm phạm tội này thường mang vũ khí trong người, khi bị nạn nhân kháng cự hoặc bị truy bắt, họ sẵn sàng chống trả gây thương vong cho nạn nhân, cho lực lượng chức năng và quần chúng nhân dân. Vì vậy, căn cứ vào tính chất nguy hiểm, đặc biệt là hậu quả do hành vi của chúng gây ra khi bị phát hiện, truy cứu trách nhiệm hình sự thường các đối tượng thuộc nhóm phạm tội cướp tài sản còn có thể bị truy cứu thêm tội danh khác như tội cố ý gây thương tích hay tội giết người.

### **3. Kết luận và đề xuất**

#### **3.1. Kết luận**

Nhóm phạm tội cướp tài sản thuộc nhóm tội xâm phạm sở hữu, hành vi phạm tội của nhóm này không chỉ gây nguy hiểm cho sức khỏe, tính mạng, tài sản của người bị hại mà còn gây tâm lý hoang mang cho người dân, ảnh hưởng xấu đến tình hình an ninh trật tự xã hội nói chung, ở địa phương nói riêng.

Những đặc điểm tâm lý đặc trưng, nổi bật ở nhóm phạm tội cướp tài sản là nhóm bất hợp pháp được hình thành từ các phần tử không nghề nghiệp, trình độ học vấn thấp, nhận thức về pháp luật hạn chế; nhân thân xấu (thường có tiền án, tiền sự) có nhiều thói quen tiêu cực như chơi nô đùa, cờ bạc, cá độ bóng đá, nghiện trò chơi điện tử, nghiện ma túy, lười lao động, ham chơi,... Chúng có sự gắn kết nhóm chặt chẽ, cùng chí ý, cùng mục tiêu thực hiện phạm tội đến cùng để thỏa mãn cho nhu cầu và thói quen tiêu cực của nhóm. Các phẩm chất tâm lý tiêu cực tồn tại trong các thành viên nhóm phạm tội này là tính tham lam, tư lợi, côn đồ, lưu manh, ý thức bất chấp, coi thường pháp luật, xem nhẹ tính mạng,

sức khỏe của người khác. Hành vi phạm tội của nhóm này rất liều lĩnh, tàn ác, sẵn sàng dùng vũ lực, vũ khí nguy hiểm để tấn công xâm phạm đến sức khỏe, tính mạng nạn nhân nhằm chiếm đoạt tài sản.

### **3.2. Một số đề xuất trong công tác phòng, chống nhóm phạm tội cướp tài sản dưới góc độ tâm lý học**

Để phòng ngừa tội cướp tài sản nói chung, nhóm phạm tội cướp tài sản nói riêng vẫn là công tác quản lý, giám sát của lực lượng chuyên trách, khoanh vùng các đối tượng thất nghiệp, tụ điểm của các nhóm tự phát chơi nô đề, cờ bạc, nghiện ma túy,... Đặc biệt khi phát hiện hoặc có đơn tố giác cần xử lý nghiêm minh theo quy định của pháp luật. Các phiên tòa lưu động cần tăng cường để giáo dục pháp luật cho người dân, đặc biệt cho nhóm đối tượng có nguy cơ thực hiện hành vi phạm tội.

Căn cứ và đặc điểm tâm lý tiêu cực của nhóm phạm tội cướp tài sản, đặc biệt thể hiện qua hành vi liều lĩnh, tàn ác của chúng và mục tiêu thực hiện phạm tội đến cùng để chiếm đoạt tài sản là gợi mở quan trọng cho mỗi công dân có ý thức tự phòng ngừa tội phạm bằng cách hạn chế tối đa việc tạo “cơ hội” cho nhóm thực hiện phạm tội là sự mất cảnh giác, bất cẩn khi tham gia giao thông hay ở nhà một mình, quản lý kinh doanh với tài sản có giá trị như vàng bạc, đá quý, điện thoại, máy tính,...

Mỗi cá nhân cần có kỹ năng ứng phó trong tình huống nguy hiểm khi nhóm phạm tội này muốn cướp tài sản, thay vì bảo vệ tài sản hãy bảo toàn sức khỏe và tính mạng là việc tối quan trọng. Bởi lẽ khi chúng ta phản ứng, kháng cự chính là chất xúc tác khiến chúng ra tay dã man hơn, quyết liệt hơn. Tận dụng cơ hội đối tượng sơ hở để thoát thân hoặc nhờ sự trợ giúp.

Trong thực tế nhóm phạm tội cướp tài sản hoạt động đa dạng, phức tạp có thể tại nhà bị hại, tại nhiều cửa hàng kinh doanh, trên đường, khu vui chơi, khu du lịch,... các tỉnh thành khác nhau; đối tượng trong các nhóm phạm tội cũng khác nhau nên vấn đề này cần được tiếp tục nghiên cứu chuyên sâu bởi các nhà khoa học trong thời gian tới.

#### **Tài liệu tham khảo**

Chu Văn Đức (chủ biên) và cộng sự (2025). *Giáo trình Tâm lý học tội phạm*. NXB Tư pháp.

Đào Trung Hiếu (2019). *Độc vị và ứng phó tội phạm (tập 1). Ứng phó với nhóm tội phạm xâm phạm sở hữu có tính chất chiếm đoạt*. NXB Công an nhân dân, tr. 204.

Gary P. Latham (2017). An innovative methodology for motivating employees: priming goals in the subconscious. Kỷ yếu tóm tắt Hội thảo quốc tế *Tâm lý học khu vực Đông nam Á lần thứ nhất, RCP1017*, Hà Nội, Việt Nam. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, tr. 8.

Hoàng Thị Bích Ngọc (chủ biên, 2012), *Tâm lý học hình sự, trong bộ sách “Khoa học hình sự Việt Nam”* (tập 5). NXB Công an nhân dân, tr. 41.

Học viện Cảnh sát nhân dân (2004). *Giáo trình Những vấn đề cơ bản của Tâm lý học tội phạm, Tâm lý học điều tra tội phạm và Tâm lý học quản lý*. Lưu hành nội bộ, tr. 38, 40.

Mộng Tuyền (2021). *Để phòng cướp, cướp giật tài sản*. <https://congan.travinh.gov.vn/catv/ch12/353-De-phong-cuop-cuop-giat-tai-san.html>, ngày 23/12/2021.

Nhật Nam (2022). *Bộ Công an: Hầu hết các loại tội phạm đều giảm*. <https://baochinhphu.vn/bo-cong-an-hau-het-cac-loai-toi-pham-deu-giam-102220324154800289.htm>, ngày 24/03/2022.

Nguyễn Hữu Toàn và cộng sự (2018). *Giáo trình Tâm lý học tội phạm*. Lưu hành nội bộ tại Học viện Cảnh sát nhân dân, tr. 171-172.

Nguyễn Thơ Sinh (2008). *Tâm lý xã hội học*. NXB Lao động, tr. 330.

N.Thành Dũng (2013). Vụ “băng cướp 1.000 lượng vàng”: Tướng cướp... bán rau. <https://cand.com.vn/Vu-an-noi-tieng/Vu-bang-cuop-1000-luong-vang-Tuong-cuop%E2%80%A6-ban-rau-i306851/>, ngày 05/06/2013.

Nguyễn Văn Việt (2022). *Đồng Nai: Triệt phá băng nhóm cướp tài sản chuyên nghiệp*. <https://www.vietnamplus.vn/dong-nai-triet-pha-bang-nhom-cuop-tai-san-chuyen-nghiep/835194.vnp>, ngày 11/12/2022.

Nguyễn Xuân Yêm (chủ biên) và cộng sự (2012). *Khoa học hình sự Việt Nam (tập 5 - Tâm lý học hình sự)*. NXB Công an nhân dân, tr. 40.

Tòa án nhân dân TP. Hà Nội (2023). *Bản án 189/2023/HS-PT ngày 06/03/2023 về tội cướp tài sản*. <https://thuvienphapluat.vn/banan/ban-an/ban-an-ve-toi-cuop-tai-san-so-1892023hspt-280121>.

X.IU.Golovin (2001). *Từ điển dành cho nhà tâm lý - Thực hành*. Minsk - Kharvest, tr. 139.